

III. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Dylematy polskiego prawa wyborczego. Doświadczenia i postulaty”
Szczecin, 5 grudnia 2024 r.**

W dniu 5 grudnia 2024 r. odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Dylematy polskiego prawa wyborczego. Doświadczenia i postulaty”, która została zorganizowana przez Zespół badawczy Ochrona Praw Człowieka w Polskim Systemie Prawnym działający na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Wypada odnotować, że obrady prowadzone były w formule zdalnej za pośrednictwem MS Teams, a moderacja i transmisja miały miejsce na Wydziale Prawa i Administracji US.

Sprawozdawana czwarta edycja konferencji była współorganizowana z Państwową Komisją Wyborczą i Krajowym Biurem Wyborczym, a partnerem było Pomorze Zachodnie. Patronat nad wydarzeniem objęli Rzecznik Praw Obywatelskich, Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz, Prezydent Miasta Szczecin Piotr Krzystek oraz Polskie Towarzystwo Prawa Konstytucyjnego.

Rozpoczynające konferencję słowo wstępne wygłosił prof. US dr hab. Jerzy Ciapała z Uniwersytetu Szczecińskiego, który powitał współorganizatorów oraz wszystkich uczestników i zebranych gości.

Otwarcia konferencji dokonał prof. US dr hab. Wojciech Staszewski, Prodziekan ds. Studenckich Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, a zrobił to w imieniu prof. US dr hab. Eweliny Cały-Wacinkiewicz – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, pozostałych władz dziekańskich oraz całej wydziałowej społeczności akademickiej. Wskazał przy tym, że wydarzenie to jest kontynuacją cyklicznego przedsięwzięcia naukowego, zainicjowanego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego w 2020 r. przez Zespół badawczy Ochrona Praw Człowieka w Polskim Systemie Prawnym. Odnosił się także do głównego założenia konferencji, jakim

jest podjęcie szerokiej debaty na temat aktualnych i kluczowych z punktu widzenia praw obywateli i funkcjonowania państwa problemów. Przypomniał, że pierwsza edycja wydarzenia pn. „Dylematy polskiego prawa wyborczego” odbyła się 3 grudnia 2020 r. i została zorganizowana przy współpracy z Państwową Komisją Wyborczą, Krajowym Biurem Wyborczym oraz Okręgową Izbą Radców Prawnych w Szczecinie. Druga edycja pn. „Dylematy wokół prawa do sądu” odbyła się 28 kwietnia 2022 r., a jej współorganizatorami był Naczelny Sąd Administracyjny oraz Okręgowa Izba Radców Prawnych. Trzecia edycja pn. „Dylematy wokół konstytucyjnej pozycji samorządów” odbyła się 7 grudnia 2023 r., jej współorganizatorami były Katedra Prawa Konstytucyjnego, Europejskiego i Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego, Województwo Zachodniopomorskie oraz Okręgowa Izba Radców Prawnych w Szczecinie.

Celem Konferencji od samego początku było podjęcie szerokiej debaty na temat dylematów związanych z polskim prawem wyborczym. Problematyka ta, szczególnie aktualna w powiązaniu z wyzwaniami stającymi przed państwem polskim, pozwoliła na odniesienie się do doświadczenia w tym zakresie, a także przyjęcie licznych postulatów w kontekście krajowego prawa wyborczego. Przedstawiony zakres tematyczny potraktowano szeroko. Szczególną uwagę zwrócono na wyraz „dylematy” ujęty w tytule wydarzenia, który podkreślał możliwość rozważenia różnych możliwości rozwiązania wybranego problemu, dokonania wyboru między dwiema potencjalnie tak samo ważnymi racjami. Wystąpienia i wygłoszone referaty uwzględniały zatem problematykę nadającą się do ujęcia w tak zakreślonej konwencji. Co więcej, warto, a nawet trzeba tu podkreślić, że w wielu prelekcjach wygłoszonych podczas konferencji pojawiły się liczne wątki nawiązujące wprost do prawa nowych technologii w odniesieniu do prawa wyborczego.

Jednodniowa Konferencja składała się z trzech paneli, w ramach których łącznie wystąpiło 26 prelegentów. Przedstawione w 24 referatach wnioski były odzwierciedleniem wyników badań przedstawicieli zarówno różnych ośrodków akademickich i naukowych, a także zawodów zaufania publicznego i innych instytucji.

Moderatorem pierwszego panelu był prof. US dr hab. Jerzy Ciałpa. Pierwsza prelegentka – Magdalena Pietrzak, ówczesna szefowa Krajowego Biura Wyborczego, wygłosiła referat *Stosowanie przepisów prawa wyborczego – doświadczenia lat 2023–2024. Spostrzeżenia, uwagi, propozycje. Wybrane zagadnienia*, w którym odniosła się do tytułowego

problemu z perspektywy organu odpowiedzialnego za zapewnienie warunków do przeprowadzania wyborów. Szczególne miejsce poświęciła zagadnieniu Centralnego Rejestru Wyborczego będącego i systemem informatycznym, i instrumentem prawnym pozwalającym na realizację praw wyborców oraz obowiązków organów wyborczych. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki z Uniwersytetu Łódzkiego, przedstawiając temat *Prawa wyborcze mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce – stan obecny i propozycje zmian*, w ramach którego nakreślił problemy odnoszące się do prawa wyborczego w kontekście przynależności narodowo-etnicznej innej niż polska. W referacie przedstawiono też liczne dane statystyczne w tym zakresie, a zobrazowanie ich było możliwe dzięki wdrożonym systemom informatycznym. Kolejno prof. UŁ dr hab. Anna Rakowska z Uniwersytetu Łódzkiego omówiła zagadnienie *Obniżenie granicy czynnego prawa wyborczego – nieuchronność czy powracająca mrzonka?*, a prof. dr hab. Andrzej Bałaban z Uniwersytetu Szczecińskiego w swoim wystąpieniu akcent prawa wyborczego ujął w temacie *Technika obliczeniowa d'Hondta jako narzędzie promowania partii prawicowych*. Następnie prof. UJD dr hab. Michał Bartoszewicz z Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie przybliżył problemy prawa wyborczego w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Klauzule zaporowe w polskim prawie wyborczym*, omawiając szerzej instytucję ustawowych progów wyborczych. Dr Piotr Chybalski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w referacie *Zakres karnoprawnej ochrony wyborów – podstawowe problemy* omówił zagadnienie związane z aktualnym stanem wybranych przepisów Kodeksu wyborczego i przepisów karnych dotyczących wyborów. Kolejnym prelegentem był Kacper Nowina-Konopka z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, który wygłosił wykład na temat *Wybrane problemy dotyczące korzystania z czynnego prawa wyborczego zgłaszane Rzecznikowi Praw Obywatelskich podczas wyborów powszechnych w 2023 i 2024 r.* Dodatkowo zwrócił on uwagę na aspekt ujęcia obywatela polskiego na liście głosowania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, a także problemy dotyczące funkcjonalności aplikacji mObywatel w kontekście informacji odnoszących się do miejsca głosowania. Wystąpienia wszystkich prelegentów z pierwszego panelu zakończyła ciekawa dyskusja.

Moderatorem drugiego panelu, w którego ramach szeroko wyeksponowano problematykę prawa nowych technologii, była dr Agata Pyrzyńska z Uniwersytetu Szczecińskiego. Pierwszy referat w tej części spotkania, zatytułowany *Dylematy dotyczące finansowania kampanii*

referendalnych w Polsce. Wokół przejrzystości, równości i jawności, wygłosili prof. dr hab. Magdalena Musiał-Karg z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr Tomasz Gąsior z Akademii Kujawsko-Pomorskiej w Bydgoszczy i dr hab. Fernando Casal Bértoa z Uniwersytetu w Nottingham. Następnie głos zabrał dr Michał Zieliński z Uniwersytetu Zielonogórskiego, który w wystąpieniu *Referenda wariantowe a polskie problemy w dyskursie politycznym – analiza i ocena* odniósł się do problematyki referendum jako instytucji w polskim systemie prawnym przewidzianej w szczególności na wyjątkowe sytuacje rozwiązywania najistotniejszych konfliktów politycznych. W prelekcji zawarto również propozycje innowacyjnych rozwiązań w zakresie przeprowadzenia panelu obywatelskiego poprzedzającego głosowanie referendalne, a także kontekst korzystania, zwłaszcza przez młodszych wiekiem, z informacji dotyczących wiedzy o świecie ze źródeł innych niż tradycyjne media elektroniczne. Z kolei dr Dominika Skoczylas z Uniwersytetu Szczecińskiego, referując temat *Standardy bezpieczeństwa cyfrowego (polityka cyberbezpieczeństwa) procesu wyborczego – zagadnienia wybrane*, przytoczyła liczne problemy praktyczne dotyczące cyfryzacji prawa wyborczego, przedstawiła charakterystykę zagrożeń wpływających na bezpieczeństwo cyfrowe procesu wyborczego w dobie dezinformacji i innych cyberzagrożeń, a także wskazała rekomendacje do opracowania polityk (standardów) cyberbezpieczeństwa w procesie wyborczym. Wystąpienie w szeroki sposób poruszyło problematykę prawa nowych technologii, akcentując rolę narzędzi teleinformatycznych i transformacji cyfrowej, które przyczyniły się do zmiany modelu zarządzania sprawami publicznymi w aspekcie technologicznym i prawno-organizacyjnym, co ma z kolei wpływ na e-partycypację obywateli w procesach e-demokracji. Kolejny referat – *E-voting – Święty Graal czy elektryczny widelec do spaghetti? O możliwych regulacjach głosowania elektronicznego w polskim prawie wyborczym w perspektywie prawoporównawczej* wygłosił dr Kamil Stępniaś z Wyższej Szkoły Kształcenia Zawodowego / Centrum Prawa Konstytucyjnego i Monitorowania Praworządności. Prelegent przybliżył możliwość i zasadność wprowadzenia głosowania przez internet w polskim prawie wyborczym oraz referendalnym. Podjęta problematyka elektronicznych form głosowania (*e-voting*) omówiona została zarówno z uwzględnieniem zakresu przedmiotowego i podmiotowego, rodzajów i sposobów głosowania przez internet, jak i z perspektywy potencjalnych ograniczeń formalnych we wprowadzeniu *e-votingu* w Polsce. Następnym prelegentem był dr Bartosz Wilk z Uniwersytetu Szczecińskiego,

który w wystąpieniu *Dylematy i wyzwania digitalizacji procedury wyborczej* wskazał na najnowsze zmiany Kodeksu wyborczego związane z cyfryzacją i projekt nowelizacji przewidujący nowe rozwiązania cyfrowe, a ponadto skupił uwagę na Centralnym Rejestrze Wyborców i innych projektowanych elektronicznych rozwiązaniach w tym zakresie. Zagadnienie prawa nowych technologii szczególnie mocno wyeksponowano w odniesieniu do dylematów cyfryzacji wspomnianego Centralnego Rejestru Wyborców, a także w kontekście propozycji wprowadzenia Portalu zgłaszania kandydatów lub list kandydatów w wyborach powszechnych. Drugi panel został zakończony wystąpieniem mgr. Marka Piotra Kaczmarczyka z Uniwersytetu Warszawskiego, który w referacie *O konstytucyjnej zasadzie równości wyborów parlamentarnych – kilka uwag dotyczących siły głosów i ich bezsilności* poruszył rozmaite kwestie dotyczące zasady równości w prawie wyborczym. Panel drugi zakończyła interesująca dyskusja.

Moderatorami trzeciego panelu byli prof. US dr hab. Jerzy Ciapała i dr Agata Pyrżyńska. Jako pierwsza głos zabrała dr Anna Feja-Paszkiewicz z Uniwersytetu Zielonogórskiego, która do kontekstu prawa wyborczego odniosła się w referacie *Regulacje wyborcze Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego na tle polskiego porządku prawnego*. Kolejno głos zabrał dr Marek Woźnicki z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, przedstawiając referat *System wyborczy do rad – większościowy czy proporcjonalny? Uwagi de lege ferenda na tle wyników wyborów z 7 kwietnia 2024 r.*, w którym wskazał, że aktualnie obowiązujące regulacje Kodeksu wyborczego nie gwarantują uzyskania proporcjonalnych wyników wyborów z uwagi na możliwość tworzenia małych okręgów wyborczych. Następnie dr Jakub Bryła z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w prelekcji pod tytułem *Problematyka kandydowania oraz wyboru piastuna organu wykonawczego gminy na radnego jednostki samorządu terytorialnego: uwagi de lege lata i de lege ferenda* poruszył problemy dotyczące prawa wyborczego w samorządzie terytorialnym. Dr Paulina Jachimowicz-Jankowska z Uniwersytetu Szczecińskiego w referacie *Wybrane aspekty prawa wyborczego w gminie uzdrowiskowej na obszarze uzdrowiska* wiele miejsca poświęciła pytaniu, czy status prawny uzdrowiska terminuje odmienny tryb prawa wyborczego, a także odniosła się do odrębności wynikających z głosowania w zakładach leczenia uzdrowiskowego. Kontekst prawa nowych technologii odniesiono tu do możliwości dokonania przez wyborcę zmiany miejsca głosowania w danych wyborach w wyniku złożenia wniosku w tym zakresie w postaci elektronicznej,

a ponadto do faktu, że spis wyborców jest sporządzany automatycznie w systemie teleinformatycznym. Kolejno dr Paweł Śwital z Uniwersytetu Radomskiego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu poruszył zagadnienia ważne i wrażliwe społecznie w kontekście prawa wyborczego na tle referatu *Dostępność wyborów dla osób z niepełnosprawnościami*. Z kolei dr Marta Czakowska z Akademii Kujawsko-Pomorskiej w Bydgoszczy odniosła się do edukacyjnego aspektu prawa wyborczego, a swoją prelekcję poświęciła tematowi *Edukacja wyborcza szansą dla społeczeństwa obywatelskiego*. Następnym prelegentem był dr Jacek Wojciechowski z Państwowej Akademii Nauk Stosowanych we Włocławku, który w referacie *Prowadzenie agitacji w czasie obowiązywania ciszy wyborczej (art. 498 k. wyb.) – uwagi de lege lata* odniósł się do licznych mankamentów z tym zjawiskiem związanych. Problematykę ciszy wyborczej, lecz na gruncie obcego systemu prawnego, omówił mgr Radosław Dziedzic z Uniwersytetu Szczecińskiego w referacie pod tytułem *Problem obowiązywania ciszy wyborczej w Polsce w kontekście rozwiązań w Stanach Zjednoczonych Ameryki*. Prelegent porównał rozwiązania przyjęte w polskim i amerykańskim systemie prawa wyborczego, w odniesieniu do zagadnienia prawa nowych technologii zwrócił uwagę na problemy skutecznego egzekwowania w internecie ciszy wyborczej, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że tradycyjne środki przekazu informacji (takie jak radio, telewizja, gazety drukowane) aktualnie tracą na znaczeniu. Wystąpienie mgr. Dariusza Zagrodzkiego z Uniwersytetu Szczecińskiego: *Przymus wyborczy – urzeczywistnienie konstytucyjnego obowiązku czy naruszenie praw człowieka?*, było ostatnim w panelu trzecim. Również tę część Konferencji zakończyła ożywiona dyskusja.

Podczas oficjalnego zakończenia i podsumowania konferencji głos zabrali prof. US dr hab. Jerzy Ciapała oraz dr Agata Pyrżyńska, którzy podziękowali wszystkim prelegentom i zebranym gościom za udział w wydarzeniu.

Paulina Jachimowicz-Jankowska*

<https://doi.org/10.14746/spp.2026.3.55.11>

* University of Szczecin, Poland | Uniwersytet Szczeciński, Polska, <https://orcid.org/0000-0002-6061-1220>, e-mail: paulina.jachimowicz-jankowska@usz.edu.pl.